

INAQUE

NADIA  
TERRANOVA

Z B O H O  
M

PRÍZRAKY

PREKLAD  
ADRIANA ŠULÍKOVÁ





**Nadia Terranova Zbohom príznaky**

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,  
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.  
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj  
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

**582**

**Nadia Terranova ADDIO FANTASMI**

COPYRIGHT © 2018 Einaudi

This edition published in agreement with  
the Proprietor through MalaTesta Literary Agency, Milan.

TRANSLATION © 2019 Adriana Šulíková

COPYEDITING Martina Kubealaková, Lucia Halová

COVER © Barbora Šajgalíková

COVER PHOTO © Anka Zhuravleva

SLOVAK EDITION © 2019 INAQUE

ISBN 978-80-8207-030-2

ISBN E-BOOK 978-80-8207-031-9

**NADIA TERRANOVA**

**ZBOHOM PRÍZRAKY**



**INAQUE**

*Pozostalým*

Vždy sa mi zdalo, že práve my patríme  
do zvláštnej kategórie ľudí, ani bohatých,  
ani chudobných, oveľa bohatších ako chudobní  
a oveľa chudobnejších ako bohatí,  
so záhradou, ktorá je výsadou bohatých,  
ale so záchodom bez svetla, kde nám rastú huby.

Natalia Ginzburg, *Detstvo*





**R**az ráno v polovici septembra mi zavolala mama a oznámila mi, že o niekoľko dní začne prerábať strechu na našom dome. Povedala to presne takto: našom. Ja som však už dávno mala v inom meste iný dom, o ktorý som sa musela starať a ktorý som si prenajímala spolu s iným človekom; už neexistoval dom, ktorý by som mohla nazvať naším, táto nálepka sa strhla, len čo som odišla, a v ďalších rokoch som si ju krvopotne vymazávala z pamäti. Áno, vedela som o rozpadávajúcej sa streche – začala sa rozpadáť, už keď som sa narodila, po celý čas, čo som tam žila, sa drobila na kúsky a prach – a za to som predsa nebola zodpovedná, nemôžu nás viniť za veci, ktoré nechceme zdediť a ktoré sme od seba odvrhli. Písala som pre rozhlas naoko skutočné príbehy a tie sa stretli s nečakaným úspechom, mala som muža, prácu, iné mesto, nové večery a inak strávený čas.

Mama hovorievala, že sa vždy musela o všetko postarať sama, dom bol pre ňu bremenom, už z neho bola unavená, oprava plochej dláždenej strechy, ktorá slúžila aj ako terasa, vraj bude jej posledným prejavom štedrosti, nemôže dať predsa na predaj deravý dom, skôr než si kúpi niečo menšie a trvácnejšie. Firma opraví diery spôsobené nečasom, zlou izoláciou a prestavbami susedov, zatiaľ čo v našom dome – opäť zopakovala našom – budeme pod strechou, pod nohami a rukami robotníkov, my dve, ja a ona, preberať nábytok,

veci a knihy, aby sme ho postupne vyprázdnili a aby som jej jedného dňa nechrstla do tváre, že mi niečo vyhodila, takže sa mám vrátiť a vytriediť, čo pôjde preč.

Zdalo sa mi to jednoduché, pretože okrem jednej červej kovovej škatuľky, ukrytej na dne šuplíka, mi na ničom nezáležalo.

Zbalila som si kufor s niekoľkými kusmi oblečenia a spodnej bielizne a cez internet som si kúpila lístok na vlak s odchodom na druhý deň: počas celej cesty kalábrijskou železnicou až po Villa San Giovanni budem mať výhľad na more, tam prestúpim na trajekt do Messiny, pôjdem za mamou a dožičím jej pomoc, o ktorú ma požiadala.

V tú noc sa mi snívalo, že sa topím.

Manžel sa mi opieral chodidlom o členok a vyhrieval posteľ a v istom okamihu som z toho tepla pod plachtou začala vchádzať do vody.

Išla som, akoby som vedela kam, voda mi chladila členky, lýtka, kolená, potom stehná, boky, brucho, prsia a plecia, ďalej bradu a ústa, ledva som stačila niečo povedať a už ma pohltila vlna. V jednej chvíli som kráčala a vzápätí som sa topila: nezahmlieval sa mi zrak ani som nestrácala silu, iba som zrazu vstúpila do mora a moje telo viac neexistovalo.

Zobudila som sa a nadvihla sa. Šeptom som volala môjho muža Pietra, niežeby som ho potrebovala, ale nechcela som ho vynechať, keď budem zomierať. Umieranie som považovala za dôležitý akt a chcela som, aby bol jeho svedkom. Potila som sa na rukách a pod pazuchami, pot mi vyrazil na čele i ramenách, chytil ma za lakeť, s veľkou námahou otvoril oči a posadil sa vedľa mňa. Medzi nami neexistovali slová, ktorými by ma utešil, a cítila som, že nedokážem zo sna preniesť zadúšajúcu úzkosť ani strach.

Raz som sa naňho osopila, že sa pramálo zaujíma o moje nočné mory. Bolo to pred vyše desiatimi rokmi, vtedy sme chodili spolu len krátko. Ako malú ma babka z otcovej strany nútila o nich hovoriť – ak to nevypovieš, neoslobodíš sa, opakovala mi –, lenže jej už niet a ak sa ma nepýta on, ne-

môžem o nich rozprávať, a teda sa od nich nikdy neoslobodím. Preto sa Pietro vypytoval, keď som sa strhla zo sna, ako mi je, a taktiež ráno, skôr ako odišiel do práce: porozprávaj mi, čo sa ti snívало, naliehal, a ja som sa snažila odpovedať, ale nefungovalo to. Veci, ktoré si prenášame z jedného obdobia do druhého, nikdy poriadne nefungujú, dobre im je tam, kde sú, a vždy existuje dôvod, aby spomienky zostali spomienkami a nenarúšali prítomnosť. Nemala som mu povedať o babke: pri nej, vo vyvoňanej posteli so starosvet-skými obliečkami, plynulo rozprávanie prirodzene, zatiaľ čo pri ňom ma stálo veľa úsilia. Rovnaké to bolo aj v tú noc, ani jeden z nás nemal chuť na slová a súzvuk medzi nami bol taký vzdialený ako časy, keď sme na strach reagovali túžbou a na nočné mory sexom.

Zo stolíka som schmatla plastovú fľašu a napila sa veľkými dúškami. Mój muž mi prešiel rukou po chrbte a v jeho pohladení bola láska, ktorá nám kedysi patrila, unavená, pretavená do rúk, občas príliš dôverných: hladili mi brucho okolo pupka, zúfalo zvierali okraj tielka, gumičku na nohavičkách; naša láska sa len zriedkakedy stávala niečím iným a siahala inam, strnulo sa skrúcala v citoch a sama od seba sa rozlamovala vo dvoje, aby z nás po krátkej ilúzii opäť spravila dve jasne oddelené bytosti. Pila som a preglgala a Pietro ma držal za ruku, keď som sa vystrela, vystrel sa aj on, obrátila som sa na bok, on sa otočil najskôr ku mne a objal ma zozadu, potom sa prehodil na opačný bok. Nakoniec sme sa obtierali chrbtami, aby sme sa uchlácholili a pokúsili sa znova zaspáť. Jeho láska spočívala v tom, s akou námahou ma sledoval ešte rozospatý, miloval ma spôsobom, akým sa ľudia dokážu milovať aj po desiatich rokoch; v istom momente sa súhra našich tiel narušila, prestali spoločne fungovať, zapadať do seba v spánku aj v polospánku, vzájomne sme sa stali jeden druhému tmičom.

Sex je jazyk a medzi mnou a Pietrom bolo v počiatočnom období nášho vzťahu veľa vypovedaných slov, vtedy som utekala zo Sicílie od zmrzačenej rodiny, presiaknutej

tichom, aby sa ma mohol v Ríme ujať a stať sa mi partnerom, rodičom, bratom. A tak som našla spolu s mestom novú podobu samej seba, pričom tam bol aj on, nepretržite, s dojímavou ústretovosťou. V prvých mesiacoch sme zo seba zhadzovali oblečenie, len čo sa dalo, a po vrchovatom naplnení našich túžob sme sa cítili šťastní, hoci jeden detail nás mal vystrihať, že to nebude trvať večne: nikdy sme sa nemilovali dvakrát, prvé milovanie nás uspokojilo, potom sme sa od seba odtiahli a obliekli sa. Všetko, čo sme hľadali, sme si odovzdali v tom krátkom okamihu, nikdy sme ho nepredlžovali, ale obnovili sme svoju neochvejnosť, odcudzenie, ktoré bolo zároveň našou príťažlivosťou. Odcudzenie sa však čoskoro – príliš skoro pre vzťah na celý život – stalo našim nepriateľom. Telo prestalo fungovať ako miesto komunikácie. Vlúdnosť pretekala do každodenných rituálov, rozhovorov a úslužností, a hoci sme sa aj pohádali, nikdy sme si neubližovali: žili sme v tieni toho druhého a bdeli nad sebou s doposiaľ nepoznanou horlivosťou; keď vypršala väšňa, na čas sme si vypestovali rituál, ktorým sme si dokázali spôsobiť rozkoš, hoci nakoniec bola táto výmena nepoužitelná ako zastaraný slovník.

Vedela som, že je to moja vina. Určite som sa uzavrela prvá, nebola som zvyknutá na akúkoľvek otvorenosť a blízkosť.

Jedine Pietrovi som vyrozprávala otcov príbeh a on nič nenamietal, prijal moju odlišnosť. Mali sme dvadsať aj čosi a poznali sme sa tri týždne, keď na naše prvé rande prišiel s balíčkom: bolo v ňom belasé krasokorčuľarske tričko a denník s jednoduchým prebalom. V tom momente som v ňom zazrela muža, na ktorého som čakala. Nevedel, že som v detstve dlho korčuľovala ani že som o sebe veľa rozprávala tajným denníkom ukrytým v šuplíkoch. A predsa to vedel.

A tak som sa mu zdôverila, že mi otec odišiel, keď som mala trinásť. Nezomrel, zmizol vo vzduchoprázdne, pokračovala som a čakala pritom na otázku, ktorej som sa obávala: nemohli ste mu v tom s matkou nejako zabrániť?

Ale Pietro túto otázku nepoložil. Na nič sa nepýtal, pozorne počúval pár viet, o ktoré som sa s ním chcela podeliť: môj otec, stredoškolský profesor, jedného dňa odišiel z domu a už sa nevrátil. A potom zmenil tému. Poznámeneal, že moja práca na nižšej strednej škole sa pre mňa nehodí: životy druhých – detí, rodičov a kolegov – ma vraj prevalcujú, zakrátko sa ocitnem pod tlakom a budem nešťastná. Nepovedal, že život sa nedá zopakovať, nemá zmysel, aby som sa pachtila za tým otcovým a stala sa učiteľkou ako on: zdôraznil niečo iné. Hŕby detí v triedach a na chodbách mi neprinesú pokoj, mala by som sa naopak pustiť do písania a vložiť do príbehov všetku bolesť, ktorú iné miesto neznesie.

Dovtedy sme sa s Pietrom stretávali len pri veselých príležitostiach a vďaka nim som zistila, že mi z očí hľadí bolesť. Tiež som dospela k presvedčeniu, že má výnimočnú schopnosť vyčítať ju z nich. Na tomto presvedčení som postavila náš život. Deň za dňom som sa zverovala do jeho rúk, jeho vážnosť bola skala a ako všetky skaly mala steny, po ktorých sa veľmi ťažko šplhalo. Občas som si hovorila, že si už sama nedokážem dohodnúť termín u zubára a zaplatiť účty a dane bez pomyslenia na to, že zloženky patria do zakladačov, ktoré prichystal k nášmu prenajatému bytu; každý deň byť spolu, spoločne robiť všetky rozhodnutia, po pamäti poznať vôňu, pohlavie, povahu toho druhého, tak to je manželstvo. Zvyšok bolo rozbúrené a nepoznané more, ktoré nestojí za to preplávať.

Cítila som, ako sa mi môj muž obtiera o chrbát, päť, desať minút a potom zaspal, zatiaľ čo ja som sa chúlila k stene v nádeji, že viac nebudem musieť bojovať s vodou; noc ukrývala zbrane, ktorými sa dalo čeliť útokom, už som ich však všetky vyčerpala. Opäť som sa stávala neviditeľnou, a ak sa už mám utopiť, zomrieť, chcela by som, aby ma Pietro videl.

Protikladom toho najhoršieho strachu je vždy neočakávaná ľahkosť, a tak som dostala chuť milovať sa, aby sme sa navzájom pohltili ako kedysi; otočila som sa a začala ho vášnivo hladiť, on však len hlbokým povzdychom prerušil

pravidelný dych a telo sa postavilo na odpor. Mohli sme sa navzájom dotýkať, maznať, ale pri predstave milostného aktu sme boli ako vydesené zvieratá: neznamenal by väčšiu dôvernosť, práve naopak, bol opätovným prejavom straty zriedkavej telesnej intimity, ktorú sme tak ťažko nadobudli. Poznali sme sa pridobre a nevedeli sme čeliť zahanbeniu, ak sme sa pred sebou ocitli nahí: ani jeden z nás nedokázal tomu pohľadu podľahnúť, nie preto, že by sa mu telo toho druhého nepáčilo, že by ho neprítahovalo, ale skôr preto, že už nevedel, čo alebo ako má tomu druhému povedať, pretože medzi nami spal nepoužívaný slovník.

Odtiahla som sa, obrátila sa na druhý bok a nastavila mu chrbát. Vzala som si jeho ruku, položila som si ju spolu so svojou na pupok a hlbala som s otvorenými očami. V duchu som mu ďakovala za radu spred desiatich rokov. Do svojich naoko skutočných príbehov som odkladala bolesť a vodu presakujúcu z minulosti, dúfala som, že stačí písať, aby som sa zachránila, ale zrazu sa ozve mrmlanie, vyruší ma hlas, ktorý mi našepkáva, že vďačnosť je na udržanie manželstva málo.

A tak som v nekonečnej nespavosti, ponorená do vlastného potu, Pietrovho pravidelného dychu a strachu zo stroskotania čakala na svitanie, ktoré nie a nie prísť. Skôr či neskôr všetko príde a zničí bytosti, ktorými sme boli alebo ktorými veríme, že sme: s prvými rannými lúčmi som potichu vstala, pobozkala ho na pery a odišla na stanicu. Nechala som ho spať.

**Prvá časť**

**MENO**





## Hniezda sa stavajú tam, kde je špina

Prešla som cez Charónov turniket poháňaná davom, valiacim sa z brucha trajektu, a zbadala som matku. Na sebe mala bledé šaty po kolená, nechala si narásť dlhé vlasy; v tvári by sa jej malo zračiť šesťdesiatosem rokov, no pôsobila rozpačito ako dieťa; jej štíhle telo sa postavilo medzi mňa a ostrov, čím mi vytvorilo vstupnú bránu do mesta. Všimla som si, že vekom sa začala na mňa podobáť, akoby bola dcérou; usmiala sa na mňa s úprimnosťou, ktorá kedysi patrila mne: tak predsa som o ňu neprišla, uvedomila som si, len som ju prenechala matke. Spýtala sa ma na cestu a prečo som dala prednosť vlaku pred lietadlom, mne sa však zdalo normálne nastúpiť v Ríme do kupé, čakať, kým sa v okne nezjaví more, vystúpiť vo Villa San Giovanni, aby som v septembrovom slnku presekla Messinskú úžinu vo dvoje, tešila sa z hrebeňov morských vln poháňaných *sciroccom*, krčila sa na palube medzi cudzími ľuďmi, čo pofajčievajú opretí o zábradlie, vybrala si bod medzi Skyllou a Charybdou a privlastňovala si ho očami po celú dobu plavby. Práve pre plavbu z jedného brehu na druhý sa oplátilo vrátiť sa.

Slnko dopadalo na plastový nápis opusteného supermarketu „Vitajte na Sicílii“, vítali ma svetlá, vyhasnuté už celé desaťročie, rýchlo a mlčky sme opustili prístavnú časť. V uliciach zasvätených mýtom o mori, medzi Via Colapesce a Via Fata Morgana nás čakal náš dom. Bola to len škaredá nadstavba, čo vyrástla na dobovej vilke, umelohmotná koruna na hlave skutočnej kráľovnej; o jej úpadku svedčili pozostatky vlysov na spodných balkónoch, lev s načuchranou a otlčenou hrivou, šľachtické symboly zbavené kontrastu a farieb, rozpadajúce sa zelené drevené okenice. Bývali sme tu vyše dvadsať rokov, od môjho narodenia až po môj odchod do Ríma, detstvo a dospievanie zostali bdieť nad domom ako lastovičky, počula som ich trepotiť krídlami, hoci leto sa už skončilo, načúvala som im, kým sa matka prehrabávala v taške a hľadala kľúče. Každú jar hniezdili na fasáde náprotivného domu, keď som bola malá, popoludní som spoza okeníc tajne pozorovala zhluk čiernych slamiek; ráno cestou do školy, len čo som vyšla z domu, hľadala som rovnaké hniezdo aj pod naším balkónom. S dravým inštinktom dieťaťa som cítila, že jar je obdobím smrti a zahŕňajúcej zeme pod slávnostným defilé kvetov, ale túžila som byť súčasťou tohto klamstva a jeho voní, prosila som, aby si aspoň jedna lastovička vybrala náš dom za svoje prechodné sídlo. Prečo neprídu aj k nám? hnevala som sa, keď som nastupovala do auta a matka sa sústredila viac na zaradenie spiatočky, než na hľadanie útechy: aj tak dobre, hniezda sa stavajú len tam, kde je špina. Pozrela som sa na ňu, práve keď vyťahovala kľúče.

„Na čo myslíš?“ spýtala sa.

„Pamätáš si na bucľoša?“ zalovila som v myslí a ona sa zasmiala. Tak sme prezývali suseda od naproti, celé popoludnia sedával na balkóne nad hniezdom, ktoré si tam stavali vtáky a o ktorom nemal ani potuchy. Muž s pokojnou okrúhlou tvárou bábiky takto prežil deň a ani netušil, že rovno pod nohami sa mu lopotia zvieratká. Otvorili sme domové dvere v trojici: medzi mňa a matku sa votrela dávna

súdržnosť zhmotnená v prezývke, v bytosti, ktorú sme videli iba my dve.

Vošli sme a zacítila som vlhký pach stien pomiešaný s prachom. Spomenula som si na manžela a snažila som sa predstaviť si ho: ešte bol v práci, unavený po celom dni, mala by som mu poslať správu, aby vedel, že som dorazila.

V dome som okamžite precítila.

Izba, v ktorej som spávala, hrávala sa a učila, akoby zamrzla v čase, podlaha a steny boli zaliate magmou vecí z malej miestnosti na terase, ktorú matka vyprázdnila tesne pred mojím príchodom. Mŕtva izba, zaplnená vlnobitím spomienok.

„Nevošlo sa to už ani do pracovne, ani do obývačky, všade sa drobí omietka,“ ospravedľovala sa matka povýšeným tónom človeka, ktorý si nerád pripúšťa chybu. Naozaj, v ďalších izbách sa záplava bielej omietky usídlila na divánoch, stoličkách, policiach. V tej mojej sa, naopak, spoločne nahromadený život vyvaľoval horezračky na nábytku a na podlahe. Hniezda sa stavajú len tam, kde je špina.

Kýchla som si.

„Vždy ti prekážal prach,“ poznamenala matka.

„To nie je pravda, alergiu som dostala, až keď som sa odsťahovala od mora.“

Keď som odišla zo Sicílie, prvú zmenu som pocítila na nose, upchával sa mi stále viac, neznašal kyslík nasiaknutý betónom a smogom metropoly; potom sa mi následkom tvrdej vody z vodovodu a výfukov áut zmenila pokožka, nakoniec sa mi neprirodzene skrútil chrbát pri nastupovaní a vystupovaní z autobusov a električiek. A tak sa z Messinčanky stala Rimanka, z dievčaťa dospelá žena a manželka.

„Kým som žila tu, dýchalo sa mi dobre,“ namietala som.

Matke sa v očiach zjavilo pochmúrne uspokojenie; medzitým sa u mňa únava zmenila na ospalosť, tak som ju poprosila, aby sme sa navečerali skôr. Chcela som sa konečne zavrieť sama do izby.

Stačilo sa zľahka priblížiť ku knihám naskladaným v dre-